

Jakes Bortairu

Paris, 1957. ABko kidea da eta euskalgintzako militante gisa Batera plataformako partaidea. Baterak ekimen berria abiatu du Akitania Erregioko hauteskunderen kariatara –martxoaren 14an eta 21ean–. Ekimena herri-kontsulta antolatzea da –posible izanen den herri guztietan–, galdera hau izaki: “Euskal lurralde elkargo baten sortzearen alde zirea?”. Estatuaren erreformaz, deszentralizazioaz, herri galdeketaz, eta oro har Erregioko bozez mintzatu gara.

MIKEL ASURMENDI

Argazkiak: Gaizka Iroz

«EH Baik sistema salatu nahi du boz baliogabetuaren bidez»

Nicolas Sarkozy presidentek Estatuaren erreformari ekin zion 2009an. Zertan datza erreforma hau laburrean?

Erreforma honen bidez –Estatuko egitura handiak ukitu gabe– Estatu azpiko instituzio guztiak berrantolatatu nahi ditu Sarkozyk. Lege berriaren bitartez, birzentralizatzeko joera azkartu nahi dute Frantzia, botere guneak herritarrengandik urrunduko direlarik. Bestalde, edozein gaiez edo edozer politikan eskua sartzeko erregioek eta departamenduek duten eskuduntza orokorra galduko dute. Erreformaren nondik norakoak ikusirik, Ipar Euskal Herriak ez du izaterik, are okerrago, indarrean dauden hainbat egitura –*Pays* delakoa, esaterako– desagertu daitezke. Halaber, azpimarragarria eta kezagarria da, paraleloki, Estatua zerbitzuen anto-

lamendua murrizten ari dela arlo guztietan: hezkuntzan, justizian, gizarte segurantzian, postetxean...

Erregio bozak heldu dira martxoan. Erreformak, bozek eta Bateraren galdeketa bat egin dute aldian nolabait.

Baterak 2002an hasi zuen dinamikaren eta logikaren segidan heldu da galdeketa. Testuingurua aldatu denez, ekimen berri hau plazaratzea erabaki dugu. Euskal Herriaren boza entzunarazi nahi dugu era zehatzez Frantziako Gobernuaren interpelatzeko.

Nola arrazoitu duzue ekimena?

Gobernuak ez du herritarrek egin duten erreferendum eskaera –32.000 biztanlek izenpetua– entzun nahi izan, beraz, Baterak herriko hautesien laguntzarekin herri kontsulta

antolatzea erabaki du. Iragan uztaileko Biltzar Nagusian adostu eta publikoki adierazi ondoren, lehen urratsa urriaren 9an eman genuen. Egun hartan, milaka eskaera karta Suprefeturan aurkeztu genuen eta Sarkozyri berari galde zehatza helarazi genion gutun bidez. Alta, Gobernuak ez dio eskakizunari erantzunik eman. Anar-tean, Guadalupe eta Martinikan erreferendumak antolatu dituzte, Korsikan ere duela zazpi urte egin zuten bezala. Euskaldunek ez al dugu eskubidea bera? Gurekiko mesprezua begi-bistakoa da.

Galdeketa antolatzen ausartu zarete.

Baiki. Herritarrek eta hautetsiek biziki ongi erantzun baitiote Bateraren asmoari. Ideia uste baino hobeto ari da zabaltzen, ekimena egunegun handitzen ari da. 150 bozka bulego antolatzea aurreikusten

◦ TERMOMETROA ◦

dugu 100 herritan, 800-900 lagunen parte-hartzearekin. Momentuz, hautesleen %66a izanen da kontsultatua, bi herenak. Kontsultak ez du balio legalik, gu ez baikara instituzio bat. Alabaina, nahiz eta balio juridikorik ez duen, balio politiko-sozial azkarra izanen du.

Prefetak hautetsiei kontsultaren antolaketan ez parte hartzeko dei egin die ordea. Zertan da afera?

Prefetak kontsultaren aurrean egin du Laborantza Ganbararen auzian egin duena: beldurra eta nahasketa sortu, baina argumentu juridikorik gabe. Alta, gure erantzuna ikusirik gibelera egin behar izan du. Suprefetak kontsulta ilegala dela erran die hautetsiei, parte hartuz gero zigortuak izanen direla, baita herritar antolatzaileek ere ondorio juridikoak jasanen dituztela. Areago, auzapezek ez dutela eskubiderik Baterari materiala edo Herriko Etxeetako gelak prestatzeko adierazi du. Baina hori guztia gezurra da. Auzapezak presionatu nahi izan ditu, herritarrek isilarazteko eta beldurtzeko. Jurisprudenzia frantsesak dioenez, auzapezak ezin dio elkarte bati materiala ukatu. Gure abokatuek prefetari esan diotenez, bozak ez tratatzea da errespetatu behar den arau bakarra. Guk hori argi geneukan eta horrela arituko gara. Kontsulta, bozketa ondoko toki batean egingen da, ez leku berean, boz geltan ez da nahasketa izanen.

Trabarik aurreikusten duzue bozka egunean halere?

Ez. Izan zitezkeen trabak saihestu ditugu. Prefetak funtsezko eztabaida ezkutatu nahi zuen. Kontua ez da kontsulta ilegala den edo ez, baizik eta Ipar Euskal Herriaren ezagupen instituzionala haizu den ala ez. Jendea horretaz jabetzea nahi dugu.

Emaitzak emaitza, Batera zein emaitzarekin konformatuko litzateke?

Galderari "Ez" asko ematea ere izan daiteke emaitza. Hori da demokraziaren jokoak. Baterak, bi helburu lortzea nahi du: bat, Euskal Herriko gizarteak egiten duen instituzio eskaera ez dela –erreformaren bitartez– zapuztuko agertaraztea. Bi, frantses gobernuia interpelatu,

Jakes Bortairu

"Prefetak herri kontsultaren aurrean egin du Laborantza Ganbararen auzian egin duena: beldurra eta nahasketa sortu, baina argumentu juridikorik gabe".

ahalik eta mobilizazio zabalena eraginez. Izan ere, kontsulta honen bidez beste mobilizazio mota bat bultzatu nahi izan dugu. Ez da egiazko kontsulta, mobilizazioa da funtsean. Eta mobilizazio bat abiatzean ez dakizu nolako hedadura izanen duen. Kasu honetan ere, jendearen parte-hartzea ahalik eta handiago izan eta mobilizazioak pisu handiago izanen du.

Erregioko bozen emaitzek eragin dezakete erreforman?

Bai, baina erreforma aski aitzinatu-ta dago. Hainbat lege testu prest daude jada. Noski, eskuinak alimalako xaflakoa hartuko balu, horrek parlamentuan izan daitezkeen eztabaidetan eragin lezake. Oraindik trenkatu gabe dauden gai batzuk, emaitzen arabera bideratu daitezke alde batera edo bestera. Baina, funtsean, frantses eskuinak nahiz ezkerrek, barne eztabaida biziak dituzte lege proposamen horren hainbat pundeu buruz

Erreformak erregioen eta departamenduen egiturak ahuldu litzake. Alta, ordainetan, herriek elkargo gisako bat osa lezakete. Zer iritzi duzute uste horretaz?

Irudiz, botere gunea herrien egituratik herri elkargoetara alda daiteke,

"ABk ikusten du fase politiko berria zabaltzera doala Euskal Herrian, eta horren aurrean erantzukizunez jokatu behar duela"

eta gero departamenduetatik erregioetara iragan. Beraz, botere bi polo sortu daitezke: Herri Elkargok eta Erregioko Kontseilua. Oraino ez dira xehetasunetan sartu halere, eta deabrua xehetasunetan gordetzen da. Alegia, nola lotuko dira eskuduntza duten gune horiek? Gai batzuetan, beharbada, hobetze bat izanen da, bestetan, erabakiguneak herritarrengandik urrunduko direla aurreikusten da. Milaka hautetsi galduko dira eta diru publikoa aurreztuko delako pozten dira batzuk, baina, kargu horiek ez dira politikari profesionalenak. Demokraziarako zer da hobe, hautetsi kopurua murriztea edo zabaltzea? Ordezkariek asko izatea onuragarria da printzipioz, hots, herritarrek parte-hartzea herriaren kudeaketan. Erreformarekin aldiz, herritarren aukerak gutxituko dira.

Akitaniara jinez, zer azpimarratuko zenuke hauteskunde hauetan?

Hauteskunde hauek berezitasun bat dute Ipar Euskal Herrian, LGVaren (Abiadura Handiko Trenbidea) inguruan gertatuaren ondorioz. Aferak gatazka soziopolitiko min-

Batera plataformaren ibilbidea

2002AN sortu zen ekimena, lau eskakizun eta lau herri sektore uztartuz: euskalgintzaren, unibertsitatearen, laborantzaren eta instituzioaren aldeko sektoreak. Batera plataformak aliantza estrategikoak bultzatu zituen indarrak bildu aldera. Lehen fase batean herri dinamika landu da eta mobilizazioak azkartu ditu lau eskakizun hauen inguruan.

2004AN, lehenengo fasea gaindituta, bereziki bi arlo jorratzea deliberatu zuen: Laborantza Ganbara sortzea eta Euskal Departamenduaren gaian sakontzea. Kari honetara, herri-galdeketa aukera hausnartzen hasi zen Batera. Laborantza Ganbarak berezko bidea egin du orduz gero. Une honetan auziperatuta dago hain zuzen ere.

2006AN, berriz, frantziar legedi berria baliatuz, erreferendum edo herri-galdeketa egiteko bidea urratzea

deliberatu zuen. Herritarren sinaduren %10 bildu behar zen galdeketa ofizialki gauzatzeko. Bi urtez aritu zen lan horretan. Ez zuen helburua lortu Departamendu mailan, baina Ipar Euskal Herrian bai: bizilagunen %15ak sinatu zuen agiri eskakizuna.

2008AN eskaerak agintari frantziarren betiko ezetza jaso zuen. Ekimena motelduz joan zen eta plataforma bide berriak lantzeko moldea eztabaidatzen hasi zen. Baterak gogoeta prozesu berria abiatu zuen hartara.

2009AN Nicolas Sarkozy presidenteak Estatuaren azpiko instituzio –erregioen eta departamenduen egituren– erreforma egitea erabaki zuen.

2010EAN Baterak herri galdeketa antolatzea erabaki du Akitania Erregioko hauteskunderen kariatara.

bera azaleratu du, eta horrek ondorio zuzenak izan ditzake emaitzetan. Zein? Ikusiko dugu. PSko Alain Rousset-ek zein UMPk LGV delakoa defendatzen dute buru-belarri, kontrako borroka eramaten duen CADE herri plataformak horiei bozik ez emateko eskatu du.

Batasuna eta AB EH Bai-n bildu dira berriz ere. Nola baloratzen duzu elkarrekin joatea?

Hautua EH Bai sendotzeko egina da, ezker abertzalearen soziologikoa indartzeko xedez. Etorkizun handiko koalizioa da. Ez da hauteskunde hauei begira egina, perspektiba luzeago batez baizik. Hauteskunde hauek eskaintzen dituzten posibilitateak aztertu dira. Hau da, Erregioko hauteskundeak eginak diren bezala, abertzaleek ez dugu inolako aukerarik hautetsi bat ateratzeko. Hauteskunde kanpaina pro-

testarako ekimena izatea nahi dugu. EH Baik, protestako boto-paperearen bitartez, boz baliogabea erabiliko du Euskal Herriak Estatuaren aldetik jasotzen duen mesprezua eta ukapena salatzen, bai instituzioen eskaerak bai hainbat ekimenek jasotzen dituzten erasoak salatzen: Laborantza Ganbararen auzipetzea, euskararen ofizialtasunaren ukapena, errepresioaren salaketa –Jon Anzaren desagerpena tarteko–.

Berdeak alderdiko Jean Lissarrek, ABk euskal gatazkaren konponbidean Batasunaren aitzinean amore eman duela dio –lauzpabost bozen aldearengatik ez duela Europe Ecologie-rekin koalizioa osatu erran digu orriotan–. Politika eraginkorra egiteko tenorea dela ere erran digu.

ABk eztabaida sakonaren ondoren egin du hautua eta barne bozka baten bitartez auzia trenkatu. ABk ikusten

du fase politiko berria zabaltzera doala Euskal Herrian eta horren aurrean erantzukizunez jokatu behar duela. EH Bai aukera hobetsi du ABk. Datorren urtean kantonamenduko bozak izanen dira eta abertzaleok emaitza onak lortzeko aukera izanen dugu. ABk nagusiki horri begira egin du oraingo hautua, aliantza indartzeko. Bestalde, hautetsi baten lortzeko aukera ez zen batere segurtatua. Gauza bat da lehen itzulian Europe Ecologierekin aliantza egitea baina bigarren itzulian zer? Zer aliantza mota PSrekin? Zer politika eraginkorra egiteko? Negoziaketan lortuko al du Europe Ecologiek PSk LGVaren proiektuan gibelera egitea? Ez. Europako hauteskunderen ABk egin zuen aliantza emankorra izan zen. Orain, berriz, gure berezitasunen ezagutza ukatzen duen sistema eta joko araua salatu nahi ditugu boz baliogabetuaren bidez. ■

